

Juliol 2026

Per una Catalunya diversa, cohesionada i antiracista

Propostes per combatre les desigualtats i garantir drets

Entitats Catalanes
d'Acció Social

www.acciosocial.org

Índex

1. Introducció. Diversitat, desigualtats i cohesió social: la necessitat d'un nou marc d'acció	3
--	---

2. L'habitatge com a dispositiu central en la producció i reproducció de les jerarquies socials	6
---	---

3. Per una acció comunitària antiracista	9
--	---

4. Mercat de treball, diversitat i desigualtats: cap a una inclusió laboral efectiva	12
--	----

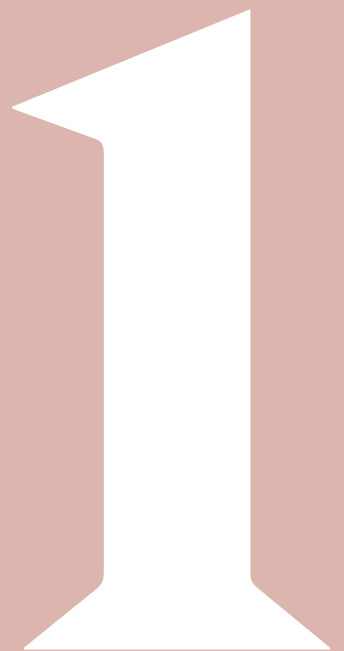
5. Propostes de polítiques que reforcin la cohesió social a Catalunya	16
---	----

5.1. Incorporar la perspectiva antiracista de manera transversal a les polítiques públiques	17
5.2. Garantir la participació efectiva de les persones migrades i racialitzades	17
5.3. Garantir el dret a l'habitatge i combatre les discriminacions residencials	17
5.4. Promoure una inclusió laboral efectiva i la igualtat d'oportunitats	18
5.5. Impulsar estratègies que incorporin la reducció de la precarietat laboral i avançar cap a una organització social més justa de la cura	18
5.6. Transformar l'acció comunitària des d'una perspectiva antiracista	18
5.7. Combatre els discursos d'odi i promoure una narrativa inclusiva de la diversitat	19
5.8. Situar la cohesió social al centre de les polítiques públiques	19

6. Propostes d'accions concretes	20
----------------------------------	----

6.1. Algunes idees d'accions per millorar l'accés a l'habitatge	21
6.2. Algunes idees d'accions per millorar l'acció comunitària amb perspectiva antiracista	22
6.3. Algunes idees d'accions per millorar l'accés al mercat de treball i la mobilitat laboral	23

**Introducció.
Diversitat,
desigualtats i
cohesió social:
la necessitat d'un
nou marc d'acció**

Catalunya és avui una societat profundament diversa. Aquesta diversitat, resultat de múltiples processos socials, econòmics i migratoris, **forma part de la realitat estructural del país.** En els darrers anys, el debat públic sobre les migracions, la diversitat cultural i la convivència ha anat adquirint una centralitat creixent, sovint configurat a partir de discursos simplificadors i polaritzadors que no reflecteixen la complexitat dels fenòmens que pretenen abordar.

Des d'ECAS considerem que aquest context exigeix generar espais de reflexió rigorosa, plural i connectada amb la realitat social. Amb aquesta voluntat vam impulsar el cicle de debats i ponències «*Diversitat ètnica i cultural i desigualtats. Cap a unes polítiques que reforcin la cohesió social a Catalunya*», amb l'objectiu d'aprofundir en les transformacions socials que està experimentant el país, identificar els principals factors de desigualtat i discriminació, i contribuir a la construcció de polítiques públiques més justes, equitatives i eficaces.

La necessitat d'aquest debat és especialment urgent en un context marcat per l'augment del racisme, els discursos d'odi, la normalització de narratives excloents i l'avenç de plantejaments polítics que assenyalen la diversitat i la migració com a responsables de problemàtiques que tenen, en realitat, causes estructurals molt més profundes. Massa sovint, les dificultats d'accés a l'habitatge, la precarització del mercat de treball, la saturació d'alguns serveis públics o les tensions derivades de l'increment de les desigualtats són interpretades a través de lectures simplistes que busquen culpables fàcils en lloc d'abordar les causes reals dels problemes. Aquesta dinàmica no només dificulta la construcció de solucions efectives, sinó que posa en risc la cohesió social i la qualitat democràtica.

Les reflexions compartides al llarg del cicle coincideixen en una idea fonamental: **la migració no és un fenomen excepcional ni conjuntural, sinó una realitat estructural de les societats contemporànies.** Les persones migrades no són una resposta instrumental als problemes demogràfics, econòmics o laborals dels països d'acollida, sinó ciutadans i ciutadanes que comparteixen els mateixos drets, aspiracions i dificultats que la resta de la població. Les persones migrades, racialitzades o pertanyents a diferents orígens ètnics i culturals no constitueixen una categoria uniforme, sinó que presenten una gran diversitat de trajectòries, situacions administratives, classes socials i formes de participació social. Per aquest motiu, **les polítiques públiques han de deixar de concebre la diversitat com una qüestió sectorial o perifèrica i incorporar-la de manera transversal en tots els àmbits de l'acció pública.**

Al mateix temps, les jornades han posat de manifest que **les desigualtats associades a l'origen, la racialització o la situació administrativa continuen condicionant de manera significativa l'accés a drets fonamentals com l'habitatge, el treball, l'educació o la participació social.** Aquestes desigualtats no són fruit exclusivament de les trajectòries individuals, sinó que responen a dinàmiques estructurals que produeixen i reproduïxen jerarquies socials. La igualtat formal davant la llei no garanteix necessàriament una igualtat efectiva d'oportunitats ni de condicions de vida.

En aquest sentit, la cohesió social no es construeix negant els conflictes, invisibilitzant les diferències o exigint processos d'assimilació. La cohesió social només és possible quan es garanteixen drets, es combaten les desigualtats i es generen les condicions perquè totes les persones puguin participar en igualtat de condicions en la vida social, econòmica, cultural i política del país. Això implica reconèixer que les discriminacions per origen, ètnia o racialització interactuen amb altres eixos de desigualtat i que les polítiques públiques han de ser capaces de donar-hi resposta de manera integral.

Des d'aquesta perspectiva, **ECAS defensa el reconeixement de la diversitat com un element constitutiu de la societat catalana** i aposta per reforçar les polítiques de cohesió social des d'un enfocament basat en els drets humans i la igualtat efectiva. Un enfocament que incorpori les veus i experiències de les persones migrades i racialitzades en tota la seva diversitat, incloent-hi les filles i fills de persones migrades nascudes a Catalunya, a fi i efecte de poder revisar aquells mecanismes institucionals que generen exclusió o discriminació i combinar la universalitat de les polítiques socials amb la capacitat de donar resposta a desigualtats específiques.

Aquest document recull les principals reflexions i propostes derivades del cicle de debats amb la voluntat de contribuir a un debat públic més informat i a la construcció d'unes polítiques que reforcin la cohesió social, la igualtat i la convivència democràtica a Catalunya. **Les qüestions relacionades amb l'habitatge, l'acció comunitària i el mercat de treball**, pròpies de la nostra federativa, lluny de ser àmbits independents, **esdevenen espais centrals on es produeixen i on es poden revertir les desigualtats i les discriminacions. Per això, són també els àmbits des dels quals cal construir una societat més cohesionada, inclusiva i justa.**

Pensem que les propostes d'ECAS han de superar el debat de vegades encallat entre la interculturalitat i l'antiracisme. Presentem doncs propostes des d'una **perspectiva antiracista i intercultural crítica**. Ens referim a migracions, minories ètniques i diversitats culturals, lluny de qualsevol estigma, prejudici o decàleg etnocentrista.

L'habitatge com a dispositiu central en la producció i reproducció de les jerarquies socials

L'accés a un habitatge digne constitueix un dret fonamental i una condició indispensable per al desenvolupament d'un projecte de vida autònom. Tanmateix, **l'habitatge s'ha convertit també en un dels principals espais on es produeixen, acumulen i reproduïxen les desigualtats socials**. Lluny de ser un simple bé de consum o un espai neutral regulat exclusivament per les lleis del mercat, l'habitatge és un àmbit profundament travessat per relacions de poder que condicionen qui pot accedir a determinats barris, en quines condicions i amb quines oportunitats de futur.

Des d'una perspectiva antiracista, és necessari reconèixer que les desigualtats residencials que afecten les persones migrades, racialitzades i el poble gitano no poden explicar-se únicament per factors econòmics. **L'accés a l'habitatge està condicionat també per mecanismes de discriminació vinculats a l'origen, la identitat ètnica, la racialització o la situació administrativa**. Aquestes discriminacions operen sovint de manera invisible o normalitzada, però tenen conseqüències molt concretes sobre les trajectòries vitals de les persones i sobre les possibilitats d'exercir altres drets fonamentals.

La **crisi habitacional que viu Catalunya** ha accentuat aquestes desigualtats. La insuficiència estructural del parc d'habitatge públic, l'increment sostingut dels preus, l'expansió dels habitatges d'ús turístic i dels lloguers de temporada, així com els processos de gentrificació que afecten molts barris i municipis, han reduït les oportunitats d'accés a un habitatge assequible per al conjunt de la població. Aquest context **impacta especialment sobre aquelles persones que ja parteixen d'una situació de desigualtat estructural, generant formes específiques d'exclusió residencial**.

Les evidències disponibles mostren que les persones migrades i racialitzades continuen trobant **barreres addicionals en l'accés al mercat de l'habitatge**. Aquestes barreres es manifesten tant a través de **pràctiques discriminatòries directes** —com el rebuig de candidatures per motius vinculats a l'origen, el nom, l'accent o el color de pell— com mitjançant **mecanismes indirectes** que, sense fer referència explícita a criteris racials, acaben produint efectes discriminatoris. En el mercat privat i especialment l'espai digital, les decisions discriminatòries no sempre responen a prejudicis explícits, sinó que sovint s'inscriuen en una lògica de racionalitat econòmica sota condicions d'incertesa. La teoria de la discriminació estadística assenjala que, davant la manca d'informació completa, els agents poden utilitzar l'origen com a indicador indirecte de risc. Aquesta racionalitat, tot i percebre's com a eficient des del punt de vista individual, genera resultats profundament desiguals a escala sistèmica.

Aquestes dinàmiques són el resultat de la interacció entre diferents dimensions del racisme. El **racisme estructural** genera desigualtats persistents en l'accés als recursos econòmics i a les oportunitats socials; el **racisme institucional** es manifesta quan les polítiques públiques o la manca d'actuació efectiva contribueixen a perpetuar aquestes desigualtats; i el **racisme social** es concreta en pràctiques quotidianes de discriminació exercides per una pluralitat d'actors, des de propietaris i agents immobiliaris fins a altres actors presents en el mercat residencial. La **combinació d'aquestes dimensions converteix l'habitatge en un dels principals mecanismes de reproducció de les jerarquies socials**.

Les conseqüències van més enllà de la dificultat d'accedir a un habitatge. **L'exclusió residencial condiona l'accés a l'ocupació, als serveis públics, a les xarxes comunitàries i a la participació social.** Sovint es tradueix en processos de desplaçament cap a zones perifèriques amb menys oportunitats, en situacions de sobreocupació, infrahabitatge o dependència de mercats informals de relloguer. La combinació de discriminació directa i dinàmiques de mercat dona lloc a processos d'"inclusió predatòria", en què els col·lectius vulnerabilitzats accedeixen a l'habitatge en condicions més oneroses i precàries. Això es tradueix en sobrepreus, contractes abusius o l'accés a mercats informals i desregulats (infrahabitatge, relloguer, etc.), consolidant-se així el racisme immobiliari com un mecanisme central en la reproducció de l'exclusió residencial.

Des d'ECAS considerem que la lluita contra les desigualtats residencials exigeix superar una mirada que redueix l'habitatge a una qüestió exclusivament econòmica o urbanística. Les polítiques d'habitatge han d'**incorporar una perspectiva antiracista** que permeti identificar i combatre les discriminacions que operen en el mercat residencial, reforçar els mecanismes de detecció i sanció de les pràctiques discriminatòries i garantir que l'accés a un habitatge digne no quedi condicionat per l'origen, la racialització o la situació administrativa de les persones.

Garantir el dret a l'habitatge és una política de cohesió social. Una societat que tolera l'exclusió residencial i la discriminació en l'accés a l'habitatge està contribuint a consolidar desigualtats estructurals que acaben, debilitant la igualtat d'oportunitats i alimentant processos de segregació social. Per contra, **garantir un accés equitatiu a l'habitatge constitueix una de les eines més poderoses per construir una societat més cohesionada, inclusiva i democràtica.**

Per una acció comunitària antiracista

La **cohesió social** no és un estat natural ni el resultat automàtic de la convivència entre persones diverses. **És una construcció col·lectiva** que depèn de la garantia efectiva de drets, de la igualtat d'oportunitats i de la capacitat d'una societat per afrontar les desigualtats que la travessen. La cohesió social i la convivència són conceptes que sovint han estat formulats des de les polítiques públiques des d'una perspectiva de baixa intensitat, "cosmètica" i sovint marcada per una visió culturalista de la diversitat, vinculada a l'arribada de persones d'origen migrant en les darreres dècades procedents d'altres països. Des d'una perspectiva antiracista, conceptes com la "convivència" i la "cohesió social" requereixen una revisió crítica profunda que permeti entendre com les desigualtats estructurals travessen les dinàmiques comunitàries i en condicionen les possibilitats reals. A més a més, cal tenir present que no comencem de zero, sinó que els barris ja compten amb formes de convivència, conflicte i suport mutu profundament arrelades; moltes de les quals s'han articulades històricament com a resposta a la manca de drets i a les desigualtats.

Per aquest motiu, **qualsevol estratègia orientada a reforçar la cohesió social a Catalunya ha d'incorporar una perspectiva antiracista que permeti comprendre i transformar les desigualtats estructurals que afecten les persones migrades, racialitzades i altres col·lectius històricament discriminats, com el poble gitano.**

Des d'aquesta perspectiva, la diversitat no pot ser abordada únicament com un valor positiu o com una característica descriptiva de les societats contemporànies. La simple celebració de la diversitat resulta insuficient si no s'analitzen les relacions de poder, les desigualtats històriques i els mecanismes de discriminació que condicionen les experiències de les persones. **Les desigualtats socials** no poden entendre's des d'un únic eix explicatiu, sinó que són el **resultat de la interacció entre múltiples factors, entre els quals destaquen la classe social, el gènere, l'origen, la racialització o la situació administrativa.** Per això, **una mirada antiracista requereix també una perspectiva interseccional que permeti entendre com aquests diferents eixos d'opressió es reforcen mútuament.**

Aquest enfocament obliga igualment a revisar els marcs conceptuals i metodològics que han orientat tradicionalment les polítiques socials i l'acció comunitària. Massa sovint, les institucions i els equips professionals han operat des d'una mirada que es presenta com a neutral i universal, però que en realitat respon a referents culturals i formes de coneixement marcadament eurocèntriques. Aquesta perspectiva tendeix a situar les persones migrades o racialitzades com a subjectes "diferents" als quals cal comprendre, adaptar o incloure, mentre que els marcs dominants es mantenen invisibles i exempts de qüestionament. **Avançar cap a una acció comunitària antiracista implica reconèixer la pluralitat de sabers, experiències i memòries que conformen la societat catalana i incorporar-les de manera efectiva en la definició de les polítiques i les intervencions.** També implica assumir que no som neutres quan definim què és convivència ni assenyalarem pràctiques problemàtiques.

La perspectiva antiracista també convida a revisar críticament els conceptes de convivència i cohesió social. Sovint aquests conceptes s'han formulat des d'una mirada centrada en la gestió de les diferències culturals

o en la resolució de conflictes puntuals entre grups socials. Tanmateix, **les tensions que es manifesten als barris no són, en la majoria dels casos, el resultat de la diversitat en si mateixa, sinó l'expressió de desigualtats més profundes relacionades amb l'accés a drets, recursos i oportunitats.** Quan les persones competeixen per un habitatge assequible, per una ocupació digna o per l'accés a determinats serveis públics, el conflicte no neix de la diferència cultural, sinó de les condicions estructurals que generen exclusió i precarietat. Per tant, allò que ens aporta la **perspectiva antiracista pel que fa a l'acció comunitària** no és tant com millorar la convivència, sinó **com revertir les condicions estructurals en les quals aquesta convivència té lloc, en temes de segregació, accés a drets i models d'intervenció.**

En aquest sentit, **el territori ocupa un paper central.** Les desigualtats socials es concreten en **els barris** a través de **processos de segregació residencial, concentració de la pobresa i distribució desigual dels recursos i oportunitats.** Els barris no només reflecteixen les desigualtats existents, sinó que contribueixen a reproduir-les. Les oportunitats educatives, laborals, culturals o de salut estan fortament condicionades pel lloc on es viu, generant dinàmiques que perpetuen les desigualtats al llarg del temps. Per aquest motiu, **les polítiques de cohesió social han de posar el focus en la transformació de les condicions territorials que produeixen exclusió i no únicament en la gestió de les seves conseqüències.**

Des d'ECAS considerem que l'acció comunitària no ha de limitar-se a intervenir sobre les persones ni a corregir suposats dèficits individuals o culturals. Cal superar els models d'intervenció que situen el problema en les persones afectades i **avançar cap a enfocaments que actuïn sobre els contextos socials, econòmics i institucionals que generen desigualtat.** Això implica desracialitzar i desculturalitzar les intervencions, deixant d'explicar les problemàtiques socials a partir de les característiques dels col·lectius afectats i abordant les causes estructurals que les provoquen.

Aquesta transformació exigeix també revisar les relacions de poder que travessen les pràctiques comunitàries. La participació de les persones migrades i racialitzades no pot limitar-se a una presència simbòlica o consultiva. La construcció d'una cohesió social real requereix incorporar aquestes veus en els espais de decisió, reconèixer-les com a agents actius de transformació social i avançar cap a formes de governança més democràtiques i inclusives.

Per tot això, a **ECAS defensem una acció comunitària antiracista orientada a transformar les condicions que generen desigualtat i exclusió.** Una acció comunitària **que entengui la convivència** no com l'absència de conflicte, sinó **com el resultat de la garantia efectiva de drets; que situï la redistribució d'oportunitats al centre de les polítiques públiques; i que reconegui la diversitat** no com un problema a gestionar, sinó **com una realitat constitutiva de la societat catalana.** La cohesió social només serà possible si s'aborden les desigualtats estructurals que limiten la participació plena de moltes persones en la vida comunitària i si es construeixen barris i comunitats on tothom pugui exercir els seus drets en condicions d'igualtat.

Mercat de treball, diversitat i desigualtats: cap a una inclusió laboral efectiva

4

En el marc del sistema econòmic vigent, la participació en el mercat laboral continua sent un dels principals mecanismes de mobilitat social, accés a drets i construcció d'autonomia personal. Tanmateix, l'accés al mercat de treball i les condicions en què aquest accés es produeix no són iguals per a tota la ciutadania. **Les desigualtats vinculades a l'origen, la racialització, la situació administrativa, el gènere o la classe social continuen condicionant de manera significativa les oportunitats laborals d'una part important de la població a Catalunya.**

Des d'ECAS considerem que aquestes desigualtats no poden interpretar-se únicament com el resultat de trajectòries individuals o dèficits formatius. La inserció laboral de les persones migrades i racialitzades està fortament determinada per factors estructurals relacionats amb el model productiu, les polítiques migratòries, l'organització social de les cures, els sistemes de protecció social i les pràctiques discriminatòries presents en el mercat de treball. Per aquest motiu, **qualsevol estratègia orientada a promoure la inclusió laboral ha d'abordar les causes estructurals que produeixen aquestes desigualtats.**

Una de les principals contradiccions del model actual es troba en la relació entre les polítiques migratòries i les necessitats del mercat de treball. D'una banda, determinats sectors econòmics depenen de manera significativa de la mà d'obra precaritzada, en primera línia de la qual estan les persones migrades. De l'altra, els mecanismes d'accés regular al mercat laboral continuen sent insuficients, complexos i restrictius. Aquesta contradicció ha provocat que centenars de milers de persones hagin desenvolupat els seus projectes de vida i de treball a l'Estat espanyol en situació d'irregularitat administrativa o després de llargs períodes d'inseguretat jurídica. **Aquesta realitat genera vulnerabilitat, afavoreix l'explotació laboral i limita l'exercici efectiu de drets fonamentals.**

A aquesta situació **s'hi afegeix una elevada segmentació del mercat de treball. Les persones migrades es concentren majoritàriament en sectors caracteritzats per salaris baixos, elevada temporalitat, condicions laborals més precàries i menor protecció social.** Àmbits com l'hostaleria, el turisme, l'agricultura o el treball domèstic i de cures continuen depenent en gran mesura de la força de treball migrant. Aquesta concentració no respon exclusivament a decisions individuals, sinó també a **barreres estructurals que dificulten la mobilitat ocupacional i limiten l'accés a altres sectors econòmics.** A més a més, cal tenir present que les formes d'exclusió que afecten a moltes persones migrades en situació administrativa irregular les relega a formes de subsistència màximament precàries o desprotegides, com és el cas dels manters o els ferrovellers, entre d'altres, que sovint queden al marge de les categories laborals reconegudes i no són percebudes com a ocupacions "regulades" o socialment necessàries dins del sistema productiu, a diferència d'altres sectors com les cures o la construcció. Davant d'aquestes realitats, cal destacar també els processos d'autoorganització impulsats pels mateixos col·lectius afectats, que han desenvolupat estratègies col·lectives de defensa de drets, de visibilització i de reivindicació de reconeixement, sovint en absència de respostes institucionals adequades.

Entre aquestes barreres destaquen les dificultats per homologar titulacions obtingudes a l'estranger, el reconeixement insuficient de competències

professionals, les limitacions derivades de la situació administrativa, les dificultats lingüístiques o les desigualtats en l'accés a processos formatius i d'acreditació professional. **El resultat és una infrautilització persistent del talent i de les qualificacions de moltes persones migrades, que sovint desenvolupen feines molt per sota de la seva formació i experiència.**

Tanmateix, les desigualtats laborals no afecten únicament les persones nascudes a l'estranger. En una societat cada vegada més diversa, **els processos de racialització impacten també sobre persones nascudes a Catalunya que tenen orígens familiars diversos.** Les evidències disponibles mostren que determinats col·lectius continuen patint **discriminacions en l'accés a la feina, en les oportunitats de promoció professional i en les condicions laborals.** El nom, l'origen familiar, la religió, l'accent o els trets físics poden convertir-se en factors que condicionen les oportunitats laborals de moltes persones malgrat disposar de les mateixes qualificacions i capacitats.

Aquestes **discriminacions constitueixen una vulneració del principi d'igualtat d'oportunitats** i representen una pèrdua col·lectiva de talent i capital humà. En aquest sentit, resulta especialment preocupant la **persistència de formes específiques de discriminació, com la xenofòbia, l'antigitanisme i la islamofòbia,** que continuen limitant les oportunitats d'accés al mercat laboral d'una part de la ciutadania.

Un dels exemples més evidents de la intersecció entre desigualtats de gènere, origen i classe social és el sector de les cures. **Les dones migrades sostenen una part fonamental de l'organització social de les cures a Catalunya, sovint en condicions de precarietat, invisibilitat i escàs reconeixement social.** El model actual continua externalitzant una part important de les tasques de reproducció social cap a treballadores migrants, reproduint dinàmiques de desigualtat que es tradueixen en una elevada incidència de l'economia informal, salaris baixos, inestabilitat laboral, dificultats per exercir drets laborals i una elevada exposició a situacions d'abús o vulnerabilitat.

En els darrers anys, el sector del treball domèstic ha experimentat avenços significatius en matèria de drets, fruit tant de reformes normatives com de la mobilització sostinguda de les mateixes treballadores. Entre aquests avenços destaca la progressiva equiparació amb el règim general de la Seguretat Social, així com el reconeixement de drets llargament reivindicats, com l'accés a la prestació per desocupació. Malgrat aquests progressos, el sector continua presentant importants dèficits en termes de protecció laboral, condicions de treball i reconeixement social, la qual cosa posa de manifest la necessitat de continuar avançant cap a una equiparació real i efectiva.

La diversitat existent a la societat catalana també ha de reflectir-se en les institucions públiques. Garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació pública és una qüestió de justícia, però també de qualitat democràtica i representativitat institucional. Les administracions públiques **han de ser capaces de reflectir la pluralitat de la societat a la qual serveixen** i d'eliminar les barreres que dificulten l'accés de determinats col·lectius als espais de decisió i responsabilitat.

De la mateixa manera, esdevé imprescindible impulsar un procés d'autorevisió dins del tercer sector. Això implica revisar de manera crítica la diversitat interna de les entitats socials. En aquesta línia, resulta fonamental promoure la presència efectiva de persones migrades i racialitzades en els espais de decisió, garantint que la pluralitat social es reflecteixi també en els nivells on es defineixen prioritats i estratègies. Alhora, aquest exercici d'autorevisió ha de permetre identificar i corregir possibles incoherències entre els discursos inclusius que sovint es projecten i les pràctiques organitzatives reals, assegurant una major coherència i credibilitat en l'acció institucional i social.

Per tot això, **ECAS defensa la necessitat de repensar les polítiques laborals, migratòries i de protecció social des d'una perspectiva de drets i d'igualtat efectiva**. La cohesió social no es pot construir sobre la base de mercats de treball segmentats que assignen sistemàticament a determinats col·lectius les ocupacions més precàries i menys reconegudes. Una societat cohesionada requereix garantir que totes les persones, independentment del seu origen o trajectòria vital, puguin accedir a una ocupació digna, exercir els seus drets laborals i desenvolupar el seu projecte de vida en condicions d'igualtat real.

En síntesi, la diagnosi posa de manifest que el mercat de treball català està estructurat per dinàmiques que generen una inclusió desigual de determinats perfils de població migrant o amb un bagatge familiar migratori. Així ho posa de manifest la seva concentració en segments laborals precaritzats. El mercat de treball no pot continuar funcionant com un mecanisme de reproducció de les desigualtats socials. Al contrari, ha d'esdevenir un espai d'inclusió, reconeixement i mobilitat social que contribueixi a reforçar la cohesió social i la igualtat d'oportunitats a Catalunya.

Propostes de polítiques que reforcin la cohesió social a Catalunya

5

Les reflexions recollides al llarg d'aquest document posen de manifest que la cohesió social no es pot construir a través de polítiques orientades a gestionar la diversitat o a prevenir conflictes. La cohesió social requereix actuar sobre les desigualtats estructurals que limiten l'exercici efectiu dels drets i les oportunitats de participació d'una part de la ciutadania. Per aquest motiu, des d'ECAS proposem avançar cap a una agenda pública que incorpori de manera transversal una perspectiva antiracista, de drets humans i d'igualtat efectiva.

5.1. Incorporar la perspectiva antiracista de manera transversal a les polítiques públiques

La lluita contra les discriminacions no pot quedar limitada a actuacions específiques o sectorials. És necessari incorporar una perspectiva antiracista en el conjunt de les polítiques públiques, especialment en els àmbits de l'habitatge, l'educació, la salut, els serveis socials, l'ocupació i la participació ciutadana.

Aquesta transversalitat ha d'anar acompanyada de mecanismes d'avaluació de l'impacte de les polítiques sobre els diferents col·lectius, així com de la generació de dades que permetin identificar desigualtats i discriminacions avui insuficientment visibles.

5.2. Garantir la participació efectiva de les persones migrades i racialitzades

Les polítiques que afecten la diversitat no es poden construir sense les persones que viuen en primera persona les desigualtats i discriminacions. Cal reforçar els mecanismes de participació efectiva de les persones migrades, racialitzades i de les seves organitzacions en els espais de deliberació, disseny, implementació i avaluació de les polítiques públiques.

La participació ha de comportar una redistribució real de la capacitat d'incidència i decisió, superant models de consulta merament simbòlics o representatius.

5.3. Garantir el dret a l'habitatge i combatre les discriminacions residencials

L'accés a un habitatge digne ha de constituir una prioritat de país. Per fer-ho possible, cal reforçar les polítiques d'habitatge assequible, ampliar de manera significativa el parc públic d'habitatge i adoptar mesures que limitin els processos especulatius que expulsen població dels barris i municipis.

Alhora, és necessari desplegar mecanismes específics de prevenció, detecció i sanció de les discriminacions en l'accés a l'habitatge, reforçant els instruments de garantia de drets i millorant els sistemes de recollida de proves i d'acompanyament a les víctimes.

Les polítiques d'habitatge han d'incorporar una perspectiva antiracista que permeti identificar els impactes diferenciats de les desigualtats residencials sobre determinats col·lectius.

5.4. Promoure una inclusió laboral efectiva i la igualtat d'oportunitats

Cal avançar cap a un model d'inclusió laboral que elimini les barreres administratives, institucionals i socials que dificulten l'accés a una ocupació digna per a moltes persones migrades i racialitzades.

Entre les prioritats destaquen la millora de les vies legals d'entrada, la simplificació i agilització dels processos de regularització i autorització laboral de les persones que ja resideixen en situació irregular, la millora dels mecanismes d'homologació de titulacions i reconeixement de competències professionals, el reforç de les polítiques de formació i qualificació, i la lluita activa contra les discriminacions en l'accés a l'ocupació.

Així mateix, és necessari garantir que les administracions públiques reflecteixin millor la diversitat de la societat catalana, eliminant les barreres que dificulten l'accés de determinats col·lectius a l'ocupació pública.

5.5. Impulsar estratègies que incorporin la reducció de la precarietat laboral i avançar cap a una organització social més justa de la cura

Implementació de mesures prioritàries en els sectors on l'exposició a la precarietat laboral és més elevada i persistent, amb taxes altes de temporalitat, parcialitat involuntària i subocupació: com són el sector de les cures i la dependència, l'agrari, l'hostaleria i la restauració, entre d'altres.

Per avançar cap a una organització social de la cura més justa, la sostenibilitat de la vida no pot continuar descansant sobre la precarització de les dones migrades i la seva exposició a situacions d'abusos i vulnerabilitat i afectacions en la salut mental, especialment quan es tracta de la modalitat de règim intern. Cal avançar cap a un model que reconegui socialment, econòmicament i institucionalment el valor del treball de cures.

Això implica reforçar els drets laborals de sectors precaritzats, millorar els mecanismes d'inspecció i protecció davant possibles abusos, garantir condicions laborals dignes i promoure un sistema públic de cures que redueixi la dependència de solucions privades i precaritzades.

5.6. Transformar l'acció comunitària des d'una perspectiva antiracista

Les polítiques de cohesió social han de superar els enfocaments centrats en la gestió dels conflictes convivencials i orientar-se a la transformació de les condicions que generen desigualtat.

Cal reforçar les polítiques comunitàries als barris més afectats per processos de segregació i vulnerabilitat, promovent iniciatives que enforteixin els vincles socials, l'accés als drets i la participació ciutadana.

Aquesta transformació exigeix també revisar els marcs conceptuals i metodològics de la intervenció social, incorporant una mirada interseccional, antiracista i basada en drets, que permeti avançar cap a formes d'acció més inclusives i vinculades als territoris. A tal efecte, cal reforçar el paper polític de les entitats i reduir les dinàmiques competitives per l'obtenció de recursos i projectes, a través del treball en xarxa i l'articulació comunitària. Es tracta d'avançar cap a un model menys assistencial i transitar cap a processos polítics comunitaris que permetin treballar des de l'horitzontalitat, la reducció de la institucionalització i el reconeixement de la comunitat com a subjecte polític.

5.7. Combatre els discursos d'odi i promoure una narrativa inclusiva de la diversitat

L'augment dels discursos xenòfobs, racistes i excloents constitueix una amenaça per a la cohesió social i per a la qualitat democràtica. Les administracions públiques, les organitzacions socials, els mitjans de comunicació i el conjunt dels actors socials tenen la responsabilitat de combatre la desinformació i les narratives que associen la diversitat amb la inseguretat, la conflictivitat o la competència pels recursos.

És necessari promoure un relat públic basat en els drets, la igualtat i el reconeixement de la diversitat com una realitat constitutiva de la societat catalana.

5.8. Situar la cohesió social al centre de les polítiques públiques

La cohesió social no pot ser concebuda com una política sectorial ni com una responsabilitat exclusiva dels serveis socials. Requereix una acció coordinada del conjunt de les administracions i una mirada transversal que incorpori la reducció de les desigualtats com a objectiu central de les polítiques públiques.

Catalunya necessita avançar cap a un model de societat que reconegui i promogui la diversitat com un element estructural i que garanteixi que totes les persones, independentment del seu origen, la seva situació administrativa, la seva religió o el seu color de pell, puguin exercir els seus drets i desenvolupar el seu projecte de vida en condicions d'igualtat efectiva. Aquesta és la base imprescindible per construir una cohesió social sòlida, democràtica i duradora.

Propostes d'accions concretes

6

6.1. Algunes idees d'accions per millorar l'accés a l'habitatge

1. Impulsar el mapatge i la recerca de pisos buits

Cal avançar en la identificació d'habitatges buits que puguin ser mobilitzats cap a usos socials o inclusius. Per fer-ho, és necessari definir una metodologia comuna, amb dades, criteris i conceptes homogenis sobre què s'entén per pis buit, i activar agents del territori com el veïnat, el comerç de proximitat, les entitats socials i les plataformes d'habitatge. Aquest mapatge hauria de comptar amb canals col·laboratius que permetin sistematitzar la informació i convertir-la en una eina útil per a la incidència i l'acció territorial.

2. Reforçar la incidència política i institucional per mobilitzar habitatges en mans de la SAREB

Cal articular aliances socials, institucionals i territorials per reclamar que els habitatges en mans de la SAREB es posin al servei de polítiques d'habitatge social o inclusiu. Això implica pressionar perquè les administracions públiques formalitzin cessions, convenis o altres mecanismes de mobilització d'aquests habitatges, amb l'objectiu d'ampliar el parc disponible i donar resposta a situacions d'exclusió residencial.

3. Explorar alternatives d'accés a l'habitatge per a persones que surten de recursos d'entitats

Cal desenvolupar fórmules alternatives que facilitin l'accés a l'habitatge a persones que finalitzen processos d'acompanyament o estades en recursos gestionats per entitats socials. Entre aquestes opcions, es proposa fomentar el lloguer entre particulars amb garanties i mediació comunitària, així com impulsar models de cooperatives d'habitatge dispers. Aquestes alternatives poden contribuir a generar sortides més estables, comunitàries i adaptades a les trajectòries de les persones.

4. Trobar respostes específiques al sensellarisme per evitar l'exclusió dins l'exclusió residencial

Cal garantir que les polítiques i recursos d'habitatge no deixin fora les persones en situació de sensellarisme o d'exclusió residencial més severa. Les respostes habitacionals han d'evitar generar nous filtres d'exclusió dins del mateix sistema, especialment per a persones amb més dificultats d'accés als circuits ordinaris. Això requereix dissenyar mecanismes específics, flexibles i adaptats a situacions de major vulnerabilitat, que permetin avançar cap a solucions residencials dignes i estables.

6.2. Algunes idees d'accions per millorar l'acció comunitària amb perspectiva antiracista

1. Promoure el treball comunitari i la convivència per generar experiències reals que trenquin prejudicis

Cal impulsar accions comunitàries que afavoreixin el coneixement mutu, la relació quotidiana i la convivència entre veïnatges diversos. Això implica finançar iniciatives comunitàries promogudes des dels centres de culte, promoure activitats obertes al barri —com iftars, trobades o portes obertes de confessions religioses— i reforçar la presència comunitària positiva, per exemple a través del suport en situacions d'emergència. Aquestes experiències permeten combatre prejudicis des de la pràctica compartida i no només des del discurs.

2. Reforçar l'educació crítica i la sensibilització per normalitzar la diversitat religiosa i cultural

Cal reduir el desconeixement que sovint alimenta el conflicte i els discursos d'odi, promovent una mirada positiva i plural sobre la diversitat religiosa i cultural. Això passa per visibilitzar la diversitat religiosa, els feminismes religiosos i les diferents cultures presents al territori; treballar narratives alternatives i positives davant els discursos d'odi; implicar la comunitat educativa en el coneixement de la diversitat; i fer pedagogia social sobre drets, convivència i llibertat religiosa.

3. Crear xarxes comunitàries de suport per fer efectius els drets en el dia a dia

Cal reforçar espais comunitaris que responguin a necessitats reals i facilitin l'accés efectiu als drets. Aquestes xarxes poden oferir informació i acompanyament actiu en tràmits com el padró, estrangeria o l'obertura de comptes bancaris, així com impulsar plataformes col·laboratives que connectin recursos, entitats i veïnat. Alhora, és important promoure lideratges i referents comunitaris alternatius, capaços d'enfortir l'autoorganització, la confiança i la capacitat d'incidència dels col·lectius i comunitats.

6.3. Algunes idees d'accions per millorar l'accés al mercat de treball i la mobilitat laboral

1. Més recursos i agilitat per l'accés a drets bàsics i documentació

Cal garantir que les persones migrades puguin accedir de manera efectiva als drets i tràmits bàsics que condicionen l'entrada al mercat de treball formal. Això implica assegurar el dret al padró, facilitar l'accés als tràmits d'estrangeria, agilitzar les cites i procediments administratius, garantir l'obertura de comptes bancaris i reforçar els recursos d'atenció presencial i acompanyament. Sense una base documental i administrativa accessible, les persones queden exposades a la informalitat, la dependència econòmica i l'explotació laboral, encara que tinguin voluntat i capacitat per treballar.

2. Impulsar la implicació del teixit empresarial i la transformació cultural de les empreses

Cal reforçar el paper de les empreses com a agents corresponsables de la inclusió laboral. Això passa per establir clàusules socials, incentius responsables i recursos públics d'assessorament i acompanyament a les empreses, especialment en processos de selecció no discriminatoris, gestió de la diversitat, formació de càrrecs directius i equips de recursos humans, protocols contra la discriminació i cultura organitzativa inclusiva. També cal promoure programes d'intermediació sostinguda entre entitats i empreses, pràctiques professionals que permetin el coneixement directe de les persones candidates i mecanismes de corresponsabilitat empresarial en la formació lingüística de les persones contractades.

3. Afavorir el reconeixement de competències i la mobilitat laboral

Cal facilitar que les persones migrades puguin posar en valor la seva experiència, formació i competències prèvies, evitant que quedin concentrades en nínxols laborals precaritzats o en ocupacions per sota de la seva qualificació. Per fer-ho, és necessari agilitzar l'homologació de títols, reforçar els sistemes d'acreditació de competències i desenvolupar itineraris d'inserció en sectors diversos, connectats amb les necessitats del territori i amb oportunitats laborals reals. En aquesta línia, cal impulsar l'arrelament per formació vinculat a oficis, la formació dual amb implicació efectiva de les empreses i els programes d'immersió lingüística orientats a l'ocupació.

ECAS és una federació que agrupa 137 entitats socials que treballen de manera prioritària amb persones en situació o risc d'exclusió social. La seva missió és enfortir el teixit associatiu, defensar els drets fonamentals de ciutadania i reduir les desigualtats socials.

www.acciosocial.org

Document publicat al juliol del 2026 dins el marc del Cicle de reflexió impulsat per ECAS **“Diversitat ètnica i cultural i desigualtats socials. Cap a unes polítiques que reforcin la cohesió social a Catalunya”**.